

ผลของโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า



นางสาวกฤษดา สุภาคุณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECT OF COGNITIVE BEHAVIOR THERAPY PROGRAM ON DEPRESSION
OF PATIENTS WITH MAJOR DEPRESSIVE DISORDER



Miss Kultida Supakoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Nursing Science Program in Mental Health and Psychiatric Nursing

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

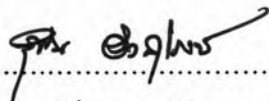
Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

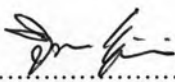
490905

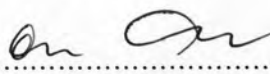
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วย
โรคซึมเศร้า
โดย นางสาวกุลธิดา สุภาคุณ
สาขาวิชา การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลีอนุญชวณิชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. รังสิมันต์ สุนทรไชยา

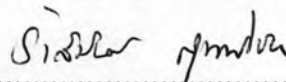
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

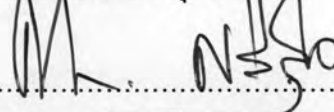
.....  คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....  ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

.....  อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลีอนุญชวณิชัย)

.....  อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. รังสิมันต์ สุนทรไชยา)

.....  กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ศรีสุโข)

กุลธิดา สุภาคุณ : ผลของโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า. (THE EFFECT OF COGNITIVE BEHAVIOR THERAPY PROGRAM ON DEPRESSION OF PATIENTS WITH MAJOR DEPRESSIVE DISORDER) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. อรพรรณ ลีอนุชวัชชัย, อ. ที่ปรึกษาร่วม : อ. ดร. รังสิมันต์ สุทรไชยา, 137 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิด และการเปรียบเทียบภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ได้รับโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดกับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่รับการรักษาในแผนกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 40 คน จับคู่ตามคุณลักษณะที่คล้ายกัน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา คะแนนภาวะซึมเศร้า และการรักษาที่ได้รับ แล้วสุ่มแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุดคือ 1) โปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิด 2) เครื่องมือประเมินภาวะซึมเศร้า เครื่องมือทั้ง 2 ชุดผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน สำหรับแบบประเมินภาวะซึมเศร้าได้วิเคราะห์ความเที่ยงโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของแบบประเมินภาวะซึมเศร้าเท่ากับ .82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดน้อยกว่าก่อนที่จะได้รับ โปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4877553336 : MAJOR MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING

KEY WORD: COGNITIVE BEHAVIOR THERAPY / DEPRESSION / MAJOR DEPRESSIVE DISORDER

KULTIDA SUPAKOON : THE EFFECT OF COGNITIVE BEHAVIOR THERAPY PROGRAM ON DEPRESSION OF PATIENTS WITH MAJOR DEPRESSIVE DISORDER.

THESIS ADVISOR : ASSOC PROF. ORAPHUN LUEBOONTHAVATCHAI, Ph.D., THESIS

COADVISOR : RUNGSIMON SOONTHONCHAIYA, Ph.D., 137 pp.

The purposes of this quasi experimental research were to compare depression of patients with major depressive disorder before and after receiving cognitive behavior program and compare depression of patients with major depressive disorder in the experimental group and control group. Research sample consisted of 40 patients with major depressive disorder who admitted in Suanprung Hospital . Match pair characteristics of gender, score of depression, education, and treatment were randomly assigned to an experimental group and a control group. The instruments for this research were Cognitive Behavior Therapy Program and Beck Depression Inventory scale. These instruments were test for content validity by five expert and tested for the reliability of Beck Depression Inventory scale. The reliability of the scale was .82. Data was analyzed using mean, standard deviation and t – test.

Major results were as followings :

1. Depression of the experimental group after receiving cognitive behavior therapy program was less than before receiving cognitive behavior therapy program significantly, at the .05 level.
2. Depression of the experimental group receiving cognitive behavior therapy program was less than control significantly, at the .05 level.

Field of study Mental Health and Psychiatric Nursing

Academic year 2006

Student's signature.....

Advisor's signature *Oraphun Lueboonthavatchai*.....

Co-advisor's signature *Rungsimon Soonthonchaiya*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย และอาจารย์ ดร. รังสิมันต์ สุนทรไชยาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้สร้างแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์ และคอยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัย ส่งเสริมและให้กำลังใจ ซึ่งเป็นพลังให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น และพยายามทำวิจัยให้เต็มความสามารถ และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวิชาชีพมากที่สุด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และเป็นเกียรติอันสูงส่งที่ได้รับการประสิทธิประสาทวิชาความรู้จากอาจารย์ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ศรีสุขโข กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ความเมตตา มอบเวลาอันมีค่าในการมอบความรู้ และคำแนะนำ เพื่อชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน รวมทั้งอาจารย์ดวงตา กุศลรัตนญาณ ที่ให้ความรู้ เป็นผู้คอยดูแลผู้วิจัยในการฝึกปฏิบัติการบริหารบำบัดทางพฤติกรรม ความคิด สร้างให้ผู้วิจัยมีความแข็งแกร่ง และความมั่นใจในการเป็นผู้บำบัดที่ดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวนปรุง หัวหน้าฝ่ายการแพทย์ ที่เอื้ออำนวยสถานที่ในการดำเนินการวิจัย หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล อาจารย์ชลิดา เพชรธนู และอาจารย์สุนทรี ศรีโกศัย ที่คอยดูแลให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ขอขอบคุณที่พยาบาลและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่มอบน้ำใจ ให้ความกรุณาช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพายัพที่มอบโอกาสสำหรับผู้วิจัย รวมทั้งผู้บริหารคณาจารย์ จากคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพทุกท่านที่สนับสนุน ส่งเสริมและคอยให้กำลังใจ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมบูรณ์ สุภาคุณที่คอยให้กำลังใจ ให้ชีวิตและเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่คอยดูแลกันและกัน ห่วงใย ให้ความช่วยเหลือ ผลักดัน กระตุ้นให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจยามที่ท้อแท้

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณพลังที่ยิ่งใหญ่จากพระเจ้าที่ทรงนำพาชีวิตของผู้วิจัย ให้เข้มแข็งตลอดมา หากคุณค่า และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอให้เป็นประโยชน์สำหรับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าทุกคน

สารบัญ

	ช หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ	
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ	
สารบัญ.....	ช	
สารบัญตาราง.....	ฉ	
บทที่ 1 บทนำ		
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1	
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7	
แนวคิดเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	7	
สมมติฐานการวิจัย.....	14	
ขอบเขตการวิจัย.....	14	
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	15	
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16	
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		
1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าและผู้ป่วยโรคซึมเศร้า.....	17	
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดทางพฤติกรรมความคิด.....	30	
3. โปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิด.....	43	
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49	
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย		
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56	
ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง.....	63	
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	82	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82	
สรุปขั้นตอนการดำเนินการทดลอง.....	83	
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....		84
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....		90
รายการอ้างอิง.....	103	

	หน้า
ภาคผนวก.....	110
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ.....	111
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ค สรุปการแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	126
ภาคผนวก ง การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดอัตโนมัติทางลบ.....	132
ภาคผนวก จ.....	134
1. ใบรับรองการพิจารณาจริยธรรม.....	135
2. จดหมายเชิญผู้ทรงคุณวุฒิควบคุมการฝึกการใช้โปรแกรมการบำบัด ทางพฤติกรรมความคิด.....	136
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	137

สารบัญตาราง

ณ

ตาราง		หน้า
1	ความสัมพันธ์รูปแบบการคิด (cognitive pattern) ความคิด (thought) และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (maladaptive behavior) ตามแนวคิดของ Beck.....	32
2	ตัวอย่างของ Adaptive Schemas และ Maladaptive Schema.....	34
3	ตัวอย่างตารางการบันทึกความคิดด้วยตนเอง.....	37
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา.....	85
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่เจ็บป่วย และการรักษาที่ได้รับ.....	86
6	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคซึมเศร้ากลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง.....	87
7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคซึมเศร้ากลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	88
8	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคซึมเศร้าระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิด.....	89
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดอัตโนมัติทางลบของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า...	133